

Kilenc „helybeli érdekes izraelita polgártárs”

1867. december 28-án lépett érvénybe az a törvény, mely kimondta a magyarországi izraeliták polgári egyenjogúságát.¹ Nyíregyháza képviselőtestülete az elsők között üdvözölte ezt, hiszen tizenegy nap múlva már ennek szellemében hozott határozatot, melyről 1868. január 11-én a Nyír c. helyi lap is beszámolt: „...a már királyi szentesítést nyert egyenjogúsítási törvény szellemének megfelelőleg, helybeli érdekes izraelita polgártársaink közül tiszt. Friedmann Károly, Szamuely Baruch, Schack Mór, Flegmann Miksa, Stern Emánuel, Glück Dávid, Hoffmann Adolf és Kornstein Ignác volt honvédek, s Baruch Mór urak e város képviselőtestületének tiszteleti tagjaiul megválasztottak.” Ez a határozat valójában egy 1867-ben – még az egyenjogúsítás szentesítése előtt – született döntés megerősítése volt.²

Az egy év múlva tartott népszámlálás adatai szerint Nyíregyháza 21 896 lakosából 1128 volt zsidó. Közülük választották ki kilencet arra, hogy a város képviselő-testületének munkájában részt vegyenek.

Szamuely Baruch (1810–1871) neve³ már az 1848-as összeírásban is szerepel Nyíregyháza izraelita lakosai között. A város legtekintélyesebb zsidó polgárai közé tartozott. Hitközségi elnökké választásakor írja róla a helyi lap: „nem érdemtellenül vivá ki magának a »bölcs zsidó« nevet: ritkán s keveset szól, de ha igen, akkor véleményében a fontolgató észlelő szellem áruja el magát.”⁴ Ő volt a gabonacsarnok egyik kezdeményezője, később elnöke is. Éppen 150 évvel ezelőtt halt meg. Nekrológiájában olvashatjuk: „Ő volt az, ki Nyíregyháza városának kereskedését, annak viszonyait, életrealitását, iparát, terményeit más nagyobb városokkal megösmertette, kereskedésünknek virágzó lendületet adott.”⁵

Stern Emánuel (1819–1890) szintén a legkorábban betelepült kereskedők egyike. Tekintélyét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy már 1854-től részt vett a város szűkkörű vezetésének munkájában,⁶ 1860-ban pedig az akkor megalakuló községi bíróság tagjai közé is bevették.⁷ Az 1872-ben bejegyzett Szabolcsi Hitelbank egyik igazgatója volt.

Hoffmann Adolf (1823–1908) a város kereskedelmi életében játszott szerepén túl az 1848/49-es szabadságharcban való részvételével is – ahol a hadnagyi rangig vitte – kivívta a tiszteletet. Nyíregyházi letelepedése után jól menő üzletet nyitott. Ezen kívül fontos szerepet töltött be az 1862-ben létrehozott kereskedelmi társulat, a Terménycsarnok működésében. Annak megalakulásakor a titkára volt, majd később a Kereskedők Társulatának alelnökéként tevékenykedett.

Kornstein Ignác (1826–1891) szintén részt vett az 1848/49-es szabadságharcban: előbb őrmesterként harcolt, majd számvevőhadnaggyá nevezték ki. Nyíregyházi lakosként a Terménycsarnok vezetői közé tartozott: a megalakuláskor az egyik elnöki pozíciót töltötte be. Megalapította továbbá a Nyíregyházi Ipar- és Kereskedelmi Bankot, melynek élete végéig a vezérigazgatójaként tevékenykedett. Egyik kezdeményezője volt a termény- és áruaktár létrehozásának is.⁸

Glück Dávid (1833–1911) szintén tevékenyen vett részt a Terménycsarnok munkájában, egy ideig a titkári feladatokat is ellátta. Kornstein Ignác halála után egyhangúlag választották meg az Ipar- és Kereskedelmi Bank vezérigazgatójává.⁹

Schack Mór (1816–1906) 1853-ban telepedett le Nyíregyházán a vásárvámdíj bérlejeként. Nevéhez fűződik a szerdai vásárok tartásának engedélyeztetése. Egyik elnöke volt az 1862-ben alakult Nyíregyházi Takarékpénztár Egyesületnek. Pénzügyi ismereteit és tapasztalatait képviselőként is nagyon jól hasznosította a város javára.¹⁰

A kilenc tiszteletbeli képviselő között két orvost is találunk.

Egyikük **dr. Flegmann Miksa** (1827–1887), akit egész orvosi pályafutása Nyíregyházához kötött. A törvényszék Nagykállóból Nyíregyházára való áthelyezésétől kezdve törvényszéki orvosként dolgozott, emellett 30 éven át volt a nyíregyházi izraelita betegápoló és temetkezési egyesület „jótékony és nemes keblű orvosa”.¹¹

A másik orvos, **dr. Baruch Mór** (1838–1896) 1863-ban költözött Nyíregyházára. Itt rövid idő alatt tekintélyt szerzett, és az államvasutak orvosa, majd vármegyei tiszteletbeli tisztviselő lett. 1887-ben törvényszéki és fogházi orvossá nevezték ki, de már ezt megelőzően orvosszakértőként is igénybe vették gazdag tudását, többek között a híres tiszzaeszlári perben.¹²

E kiválóságok a város kereskedelmi, gazdasági és egészségügyi életében fejtették ki hasznos tevékenységüket. Mellettük azonban helyet kapott a tiszteletbeli képviselők sorában az akkor még egységes izraelita hitközség főbbje, **Friedmann Károly** (1830–1905) is. A főrabbi 1865-től kerek negyven esztendeig volt a hitközség egyházi vezetője, mely 1877-től izraelita status quo hitközségként működött.

A nyíregyházi zsidó temetőben másfél évszázad múltán is szilárdan állnak az első izraelita városatyák sírkövei. Egy olyan korszak mementói ezek, melyet a történelem távlatából boldog békeidőknek és a magyar zsidóság aranykorának is szoktunk nevezni.

Urbán Terézia

Szamuely Baruch

Stern Emánuel

Kornstein Ignác

Hoffmann Adolf

Schack Mór

Glück Dávid

Dr. Flegmann Miksa

Dr. Baruch Mór

(A fotókat a szerző készítette)

Friedmann Károly
főrabbi

¹ Budapesti Közlöny, 1867. dec. 29. 2859.

² Riczu Zoltán 1992. Zsidó épületek és emlékek Nyíregyházán. Jósza András Múzeum kiadványai 34. kötet. Nyíregyháza. 31.

³ A hírhedt Szamuely Tibor nem az ő leszármazottja.

⁴ Nyír, 1867. nov. 17.

⁵ Tiszavidék, 1871. febr. 12.

⁶ Riczu Zoltán. I. m. 30.

⁷ Bernstein Béla: Nyíregyháza és a felekezetek. Nyírvidék, 1924. szept. 14. 13.

⁸ Hoffman Adolfról a Sófár 2019. márciusi és decemberi, Kornstein Ignácról a 2020. áprilisi számában olvashatunk bővebben.

⁹ Nyírvidék, 1864. nov. 24., 1892. ápr. 17.

¹⁰ Nyírvidék, 1898. febr. 6.

¹¹ Nyírvidék, 1887. márc. 6.

¹² Nyírvidék, 1896. máj. 24.